

**İsrail’de Fiziki İşkenceye Alternatif Psikolojik İşkence ve Hileli Sorgu Yöntemleri
Filistin Edebiyatında: Velid el-Hüdelî’nin Setâiru’l-Ateme Romanı
–Anlatım Tekniği ve İçerik Araştırması-***

Adnan ARSLAN**

Öz

İsrail’in 1948 yılında Filistin’i işgal etmesi sonrası Filistin edebiyatında “işgal” ve “direniş” konulu yüzlerce roman yazılmıştır. İşgalin Filistin halkına maliyetlerini konu alan bu romanların önemli bir kısmı İsrail cezaevlerinde tutuklu bulunan Filistinli direnişçilerin maruz kaldığı vahşi uygulamaları dile getirmektedir. Modern Arap romanının geçen yüzyılda popüler konularından olan “cezaevi edebiyatı” kapsamındaki bu romanların genel olarak “işkence”yi tema olarak merkeze aldığı görülmektedir. İsrail Yüksek Mahkemesi 1999 yılında almış olduğu bir kararla o tarihe kadar soruşturmalar sırasında İsrail güvenlik birimlerine zanlıya fiziksel şiddet uygulamasına izin veren bir yasayı iptal etmiştir. Bu tarihten itibaren iptalin ilgili merciler tarafından kapalı kapılar ardında ne ölçüde ve nasıl uygulandığı bir Filistinli romancının yazınsal malzemesi olmuştur. Filistinli usta roman yazarı Velid el-Hüdelî’nin “Setâiru’l-atemeh” romanı, İsrail istihbaratının Filistinlileri sorgulaması esnasında Yüksek Mahkemenin kararını bir şekilde dolanarak yine işkenceye devam ettiklerini ifade etmektedir. Bu çalışma Velid el-Hüdelî’nin “Setâiru’l-atemeh” romanını içerik ve anlatım teknikleri açısından inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Modern Filistin romanı, Velid el-Hudeli, Setâiru’l-Ateme.

**Psychological Torture and Unlawful Interrogation in Israel As an Alternative Physical
Torture In Palestinian Literature: Velid El-Hudeli’s Setairu’l-Ateme Novel –Research of Narrative
Technique And Content -**

Abstract

After Israeli occupation of Palestinian lands in 1948, hundreds of novels on "occupation" and "resistance" were written in Palestinian literature. An important part of these novels, about the material and spiritual costs of occupying the Palestinian people, speaks of inhuman brutal practices exposed by Palestinian insurgents in detention in Israeli prisons. These novels, which are evaluated in the context of the "prison literature" of the popular Arabic novel in the last century, seem to center on "torture" as the main theme. The Supreme Court of Israel canceled a law in 1999 that allowed the suspect to apply physical violence to Israeli security units during the investigation until that date. From this date on, it has been the literary material of a Palestinian novelist, how and at what level and how it is applied behind closed doors by the concerned authorities. It is only one of these examples that the Israeli intelligence units try to imagine the ill-fated ways of trying to influence their intelligent cause by putting them to sleep for days to force the confession "confession. This study will examine Velid al-Hüdeli's novel "Setâiruehl-atemeh in terms of content and narration techniques.

Keywords: Modern Palestine novel, Waled al-Hudali, Setairu’l-Ateme.

* Bu çalışma, 5-8 Eylül 2018 tarihinde Balıkesir/Burhaniye’de düzenlenen Uluslararası Türk Kültürü ve Medeniyeti Kongresi’nde özeti sunulan aynı başlıklı bildirinin yayımlanmış tam metnidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Arap Dili ve Belâgati Ana Bilim Dalı, e-posta: adnan.arslan@bilecik.edu.tr.

Giriş

Velîd el-Hüdelî, Filistin'in 1948 yılında Yahudi yerleşimciler tarafından işgal edilişi ve akabinde yaklaşık bir milyon Filistinlinin göçe zorlanması ile başlayan karanlık senelerin on ikinci yılı 1960'ta Ramallah'ta dünyaya gelmiştir. Ramallah'ta 1980 yılında eğitim fakültesinden mezun olmuştur. Mezuniyet sonrası Ramallah'taki ilkokullarda dört yıl kadar öğretmenlik yapmıştır. Halen Ramallah su idaresinde halkla ilişkiler sorumlusu olarak görev yapmaktadır.

Hüdelî, öz vatanında işgal altında kalan birçok Filistinli gibi üç kez cezaevi tecrübesi geçirmiştir. 1970'te 6 ay, 1990'da 12 yıl ve 2007 yılında 6 ay olmak üzere hayatının toplam 13 yılını İsrail cezaevlerinde geçirmiştir. Bunlardan tutukluluk süresi en uzun olan 1990 yılındaki tutuklanma sebebi bir İsraili yerleşimciyi kaçırma ve yaralama teşebbüsüne karışmasıdır. Filistin yazarları birliği üyesi olan Hüdelî, Batı Şeria'da özellikle Filistinli gençleri işgalin olumsuzluklarından korumaya yönelik entelektüel çabalara öncülük etmektedir. Bir grup edebiyatçı ile kurmuş oldukları Beytu'l-Makdis Edebiyat Merkezi'nde, Filistin halkını İsrail'in Müslüman Arapları asimile etme planlarına karşı bilinçlendirmeye ve Filistin kimliğini canlı tutmaya dair ilmi ve edebi toplantılar yapmaktadır.²

Hüdelî, Filistin topraklarının işgal edilmesi ile başlayan süreçte buhranlı günler yaşayan Filistin halkının çaresiz bir şekilde kamplarda yaşadığı yıllara tanıklık etmiştir. Yaşanan olumsuzluklar onun kaleminin güçlenmesinde etkili olmuştur. Dünyanın kulaklarını tıkadığı İsrail haksızlıklarını gözler önüne sermek için kurnaca dünyanın gerçekliğini çare olarak görmüştür. Yazmış olduğu öykü ve romanlarda bir taraftan bir zulmü göstermeyi amaçlarken diğer taraftan kendi başından geçen cezaevi tecrübesini de Filistinli gençlere "direniş ruhu" vermek için edebi sahaya taşımıştır. İsrail cezaevlerinde tutuklu Filistinli annelerin maruz kaldığı sorunları ele alan "Ümmühât fî medâfîni'l-ahyâ"³ ve genel olarak Filistinli mahkûmların cezaevlerindeki dramını konu alan iki ciltlik "Setâiru'l-ateme" romanları onun birçok edebi platformda takdirle karşılanmış ve nihayet 2015 yılında sinemaya uyarlanmıştır.⁴ Yine cezaevlerinde tutuklu bulunan Filistinlilerin özellikle hasta olanların yaşamış oldukları sorunları ele alan "medfenu'l-ahyâ" ve "Mecdun alâ bevâbeti'l-hurriye" gibi öyküleri benzer sorunları değişik açılardan ele almaktadır.

Setâiru'l-Ateme

İki ciltten oluşan eserin ilk cildi 2003, ikinci cildi ise 2009 yılında yayımlanmıştır. 2001 yılında Askalân Cezaevinde tutuklu bulunan bir mahkûmun gizlice dışarı sızdirdığı cezaevi hatıralarından ibaret olan roman, İsrail cezaevlerinde uygulanan türlü türlü işkence yöntemlerini dile getirmektedir.⁵ Romanın kahramanı Âmir'in 90 günlük soruşturma esnasında kendisine uygulanan "psikolojik" işkence yöntemlerini dile getiren eserde çarpıcı sahneler bulunmaktadır. Araştırmanın kapsamı göz önünde bulundurularak burada sadece eserin öne çıkan anlatım teknikleri ele alınacaktır.

² http://whudali.blogspot.com.tr/p/blog-page_15.html

³ <http://m.ahewar.org/s.asp?aid=487130&r=0&cid=0&u=&i=0&q=>

⁴ <https://meemmagazine.net/2017/12/14/>

⁵ <https://www.al-sharq.com/news/details/363826>

a. Monologlar

Biçim olarak “devrimci romantizm” akımı romanları geleneğinin izlerini taşıyan Setâiru’l-Ateme’de çatışma, işgalci “İsrail” ile direnişçi “Filistin halkı” üzerinde şekillenmektedir. Romanın kahramanı olan Âmir, İsrail’in sahip olduğu tüm askeri ve siyasi güce boyun eğmeyip dik durmasını bilen, işkenceler karşısında nasıl davranması gerektiğinin farkında azimli, onurlu, kurnaz ve külyutmaz Filistin gencini sembolize etmektedir. Anlatı bir taraftan soruşturmayı yürüten istihbaratçıların Filistinli mahkûmları konuşturmak için yeni geliştirdikleri “psikolojik baskıları”, diğer taraftan da bu baskılara maruz kalan tutukluların “iç dünya”larını tasvir etmeye odaklandığı için bu amaca tek bakış açılı anlatım yeterli görülmemiştir. Bundan dolayı anlatının sıklıkla “hâkim” ve “ben merkezli” bakış açıları arasında gidip geldiği dikkati çekmektedir. Anlatının ben merkezli bir bakış açısı ile icra edildiği yerlerde baskın anlatım tekniğinin “monolog”lar olduğu görülmektedir. İnsanın iç dünyasının derinliklerine yönelen modern romanın önem verdiği tekniklerden olan monologlar bu romanın amacına uygun olarak tercih edilmiş denilebilir. Zira romanın kahramanı cezaevinde yalnız başına kalmış bir Filistinli mahkûmdur. Kendisini konuşturmaya çalışan İsraili istihbaratçıların niyetlerini okumaya ve onların tepkilerini anlamaya çalışmaktadır. Tüm bunlar kimseye anlatılmayacak sırlardır. Bu sırların romanda dile getirilmesi ancak kahramanın zihin dünyasına kulak vermekle mümkündür ki, bu da bir anlatım tekniği olarak monologları zorunlu kılmaktadır.

Âmir, güvenilir bir dava arkadaşı olduklarına adı gibi emin olduğu iki arkadaşıyla birlikte son derece gizlilik içerisinde “anlatının ayrıntısına giremediği” bir saldırı gerçekleştirmiştir. Çalıntı bir araba ile gerçekleştirilen bu saldırıdan sonra araç terk edilmiş ve bu olaydan kendi ailelerinin bile haberi olmadan evlerine dönmüşlerdir. Saldırı her ne kadar gizlilik içerisinde görünse de ertesi gün Âmir ve arkadaşları İsrail istihbaratı tarafından adreslerinden gözaltına alınmış ve cezaevine getirilerek çapraz sorguya alınmışlardır. Daha önce de İsrail cezaevlerinde uzun yıllar tutuklu kalan ve defalarca kendisine işkence uygulanan Âmir bu kez şaşkındır. Zira aile fertleri de dâhil olmak üzere hiç kimsenin bilmediğini düşündüğü gizli saklı bir saldırıdan sonra hemen ertesi gün tutuklanmışlardır. Diğer taraftan bundan daha da şaşırtıcı olanı, soruşturmayı yürüten istihbaratçılar kesinlikle kendisine fiziksel bir şiddet uygulamamakla birlikte esrarengiz bir şekilde kendisini koğuşunda bir hafta hiçbir sorgulamada bulunmaksızın kendi haline bırakmışlardır.⁶

Âmir’in dokuz gün sorgusuz hücrelerinde tutulması esnasındaki monologları anlatının “Filistinli gencin cezaevi el kitabı” olma amacına yönelik olmalıdır. Zira bu süre zarfında İsrail istihbaratının Filistinli gençleri itirafa zorlamak ve bağıntılı oldukları diğer kişi ve grupların isimlerine ulaşmak için geliştirdikleri yeni yöntemlerin bilgisini vermek romanın öncelikli hedefidir. Âmir’in monologları üzerinden “tüm Filistin halkına verilmek istenen ipuçları şu şekilde özetlenebilir:

Aynı hücreye itirafa bulunması için kendisine baskı uygulanan ancak hiç sır vermeyen kahraman görünümü bir tutuklu yerleştirmek. Aslında İsrail cezaevlerine bizzat İsrail istihbaratı adına çalışan Filistinli muhbirlerin yerleştirilmesi bilindik bir yöntemdir. Ancak bu sefer muhbirler bilgiye

⁶ Velid el-Hudelî, *Setâiru’l-Ateme*, el-Müessesetu’l-Filistiniyye li’l-İrşâdil’l-Kavmî, Ramallah, 2003, s. 9.

ulaşmak için son derece sofistike bir yöntem izlemektedirler. Bilindik usulde bu muhbirler aynı hücrede buldukları diğer tutukluların güvenini kazanmak ve sıkıntılı koğuş havasındaki sıcak muhabbetler esnasında “laf arasında” bilgiler toplamak ve sızdırmak üzere görevlidirler. Ancak bu kez yöntem değişmiştir. Hücreye yerleştirilen muhbir Âmir’le tek bir kelime bile konuşmak istememektedir. Âmir’in şaşkınlıkla karşıladığı bu sahnede hücreye giren şahıs bilakis Âmir’in bir muhbir olduğundan şüphe etmektedir. Günlerce aynı hücrede kalmalarına rağmen bu esrareniz şahıs tek bir kelime bile etmeden geceler boyu “dualar ve niyazlar” da bulunan mütedeyyin bir şahsiyet olarak Âmir’in güvenini tamamen kazanmak üzeredir. Zira bu esrareniz şahıs kendisinden bilgi çalmak üzere görevlendirilmiş biri olsaydı yakınlık kurmak ve sohbet etmek için en azından küçük de olsa sinsice bir girişimde bulunacaktı. Hâlbuki şahsın tek söylediği şey Âmir’in yanına gelmeden önce diğer hücrelerde de bulunduğudır. Kendisi hakkında söylediği tek bilgi olan “başka koğuşlar” aslında Âmir’i tuzağa düşürmek ve bilgi almak için hazırlanmış ustaca bir plandır. Zira Âmir, hücrelerinde diğer iki arkadaşının akıbetleri ve itirafçı olup olmadıkları hakkında dayanılması zor bir merak içerisindedir. Âmir, ağzından tek çıkan söz “diğer koğuşlar” olan bu esrareniz şahsı konuşturmak ve ondan arkadaşları hakkında malumat almak için can atmaktadır. Âmir bu merak duygusunu dini literatürde “tevekkül” olarak bilinen teslimiyet duygusu ile yenebilmiştir.⁷ Allah’a teslim olamamaktan kaynaklanan aşırı merak duygusunu dindiren âyetler ve ibret dolu sahabe örnekleri Âmir karakterinin kendi içindeki “çatışma”sını anlamlı kılmak adına sahnelere serpiştirilmiştir. Onun arkadaşlarının itirafçı olup olmadıkları hakkında içini kemiren bu “merak duygusu” İsrail istihbaratının Filistinli tutuklulardan bilgiye ulaşmak için insan psikolojisinin derinliklerine dair ne boyutta araştırmalar yaptığını ortaya koymaktadır. Öyle ki, Âmir’in bu merak duygusuna yenilerek arkadaşları hakkında bu şahsa sorular sorması saldırıyı beraber gerçekleştirdiklerinin ilk itirafı olacaktır. Eğer bu saldırıyı beraber gerçekleştirmemiş olsalar olayla hiçbir alakası olmayan kişiler birbirlerini neden merak etsinler ki?! Âmir’in karmaşık duygular sarmalına girdiği ve şahsın bir muhbir olup olmadığı hakkında kendi dünyasında tereddütler yaşadığı onun uzun monologları aracılığıyla anlaşılacaktır. Bu itibarla bu monologların eserin içeriğine gayet uygun düştüğü ve dolayısıyla içeriğe uygun anlatım tekniği ve bakış açısının seçilmesinde eserin başarılı olduğu görülmektedir.

b. Uykusuz ve Tuzaklı Diyaloglar

İsrail istihbaratının fiziksel şiddete alternatif olarak başvurduğu yöntemlerden biri de sanığı günlerce uykusuz bir şekilde sorgulayarak, itirafa zorlamak ya da bilgiye ulaşmaktır. Eser bunun yeni uygulanan bir usul olduğu ve Filistin halkının buna karşı uyanık olması gerektiği mesajını vermek istemektedir.

Âmir, bir hafta boyunca merakına mağlup olup olmama imtihanını başarılı bir şekilde geçmiş ve nihayetinde koğuşa sokulan bu esrareniz şahsın bir serçe (casus) olduğunu anlamıştır. Zira bir haftanın sonunda şahıs Âmir’e arkadaşlarının işkenceye dayanmadığını ve itiraf ettikleri bilgisini vermiştir. Aynı zamanda hücreden ayrılırken kendisine güvenebileceğini ve ailesine ulaştırmasını istediği bir haberi olup olmadığını sormuştur. Günlerce sessiz kalan şahsın en sonunda Âmir’i

⁷ Hudelî, *Setâiru'l-Ateme*, s.24.

konuşturmak için çabalar sarf etmesi aslında Âmir karakterinin şüpheli, temkinli davranması ve merakına yenilmemesinin ne kadar yerinde olduğunu göstermektedir.

Farklı mizaçta istihbaratçıların ara vermeksizin peş peşe günlerce Âmir’i sorgulaması psikolojik işkencenin diğer bir perdesidir. Romanın bu kısmında ikili anlatıcı yöntemi ile hem Âmir’in kendi duygularını derinlemesine ifade edebilmesine hem de istihbaratçıların ruh analizlerinin yapılmasına imkân verilmiştir.

Dokuz günün sonunda -daha önceleri kafasına iğrenç kokulu siyah poşetler geçirilerek sorguya götürülen Âmir- bu sefer gözlerine siyah bir gözlük takılarak koğuştan çıkarılmasına şaşkındır. Gayet medeni ve sakin bir şekilde koğuşundan alınıp sorgu odasına götürülmesi Âmir’in kafasında istifhama, daha doğrusu kuşkuya neden olmuştur.⁸ Yine kuşku uyandırıcı diğer bir davranış soruşturma odasına ilk gelen istihbaratçının gayet güler yüzlü olması; samimi ve sıcak ifadeler kullanmasıdır. Şahsın ilk ifadeleri İsrail istihbaratının soruşturmalarında “yeni yüzü”nü özetlemektedir:

“Hoş geldiniz Âmir Bey. Sizi rahatsız ettiğimiz için üzgünüz. Hücresizde daha keyifli bir zaman geçirmenizi ümit ederdim. Fakat ne yapalım cezaevi ortamı işte. Âmir Bey! Her şey açık seçik ortada. Suçu sizin işlediğinize dair elimizde pek çok kanıt var; itiraflar var. Şimdi söyleyin bakalım bu durumda ne yapacağız. Sen beni iyi tanırsın. Daha önceki gelişinden de bilirsin ki ben işkenceye karşıyım Âmir. O zamanlar sana ağır işkenceler yapılmıştı. Ben barıştan yanayım. Bu tür şeylere gerek yok. Zaten yüksek mahkeme de işkenceyi yasakladı. Biliyorsun biz her hal u karda senden itiraf alacağız. Bir, iki hadi bilemedin üç ay sonra her şeyi itiraf edeceksin. Bu kadar sıkıntıya gerek yok diye düşünüyorum. Sen her şeyi itiraf et ki ne senin ne de bizim başımız ağrısın. Akıllı adamsın Âmir! Elimizde deliller var, itirafçılar var. Anlaşmak istemez misin?”⁹

“İşkencenin yasak” oluşunu ifade ettikten sonra “aylarca” sürecek olan soruşturmalara imada bulunması, Türkçe deyiimiyle “aba altından soba göstermek”tir. Suçu işlediğine dair “kuvvetli kanıtlar” ve itiraflar” bulunmasına rağmen istihbaratçının Âmir’den itirafçı olmasını istemesi, Âmir’de ellerinde herhangi bir delil olmayıp kendisine tuzak kurmaya çalıştıkları fikrini uyandırmıştır. Bu yüzden Âmir bu ve bundan sonraki diğer istihbaratçıların sorgulamalarında ağızından herhangi bir şey kaçırmamaya baştan karar vermiştir. İstihbaratçının sıcak görünmek için “Ben senin arkadaşını; kardeşini; insanları sorgulamaktan bıktım artık” gibi aşırı samimi ifadeler kullanması,¹⁰ Âmir’e son derece itici gelmiş ve soruşturmanın bu minval üzere devam edeceğinin işaretini almıştır. İstihbarat mensubu Âmir’e sıcak ifadeler kullanmakla kalmamış, “Filistinlilerin kendi devletlerine kavuşmasının gerekliliğine, ılımlı Filistinlilerin kendisine Katolik Yahudilerden daha sıcak geldiğine, üç semavi din mensuplarının bu mübarek topraklarda barış içinde yaşayabileceği bir devlet kurulması lüzumuna dair -bir istihbarat mensubundan hiç beklenmedik- ifadeler kullanmıştır.¹¹ Ancak Âmir tedirgindir. İşkence

⁸ Hudelî, *Setâiru’l-Ateme*, s. 35.

⁹ Hudelî, *Setâiru’l-Ateme*, s. 37.

¹⁰ Hudelî, *Setâiru’l-Ateme*, s. 38.

¹¹ Hudelî, *Setâiru’l-Ateme*, s. 40.

uygulamayacaklarını anladığı İsrail istihbarat mensuplarının uygar bir muhakeme yöntemi ile yetinmeyeceği ve eninde sonunda barbarlaşacaklarından emindir. Bu yüzden merakla soruşturmanın seyrinin bu şekilde nasıl devam edeceğini beklemektedir. Anlatı, bu tür “beklenmedik” diyalog sahneleri oluşturarak uzunluğu dolayısıyla “sıkıcı” olması muhtemel aksiyonsuz konuşmalara heyecan vermeye çalışmaktadır.

İlk istihbaratçının eli boş bir şekilde odayı terk etmesinin ardından hemen sonra odaya giren ikinci şahıs kendini “Benjamin” olarak tanıtmıştır. Benjamin de selefi “Dânia” gibi Âmir’e aşırı samimi ifadeler kullanarak sohbe başlamıştır. Aralıksız devam eden ilgili ilgisiz, gevezelik derecesinde konuşmalar dört beş saat sürmüştür. Sabahtan başlayıp ikindi civarında biten ilk soruşturmada hemen sonra başlayan bu ikinci oturum yaklaşık beş saat içerisinde Benjamin’in tek yaptığı sıkıcı, boğucu ve anlamsız konuşmalardan başka bir şey değildir. Bir sonraki soruşturmacı ise gece hemen işe koyulmuş ve ciddi bir şekilde Âmir’in suç işlediğine dair ellerindeki ipuçlarından bahsetmiştir. İbrahim ve Nebîl’in de ellerinde olduğunu ve her şeyi itiraf ettiklerini söylemiştir.¹² İtirafçı olursa mahkemede kendisi lehinde rapor hazırlayacağından bahisle sadece ona yardım etmeye çalıştığını dile getirmektedir. Hatta bu istihbaratçı diğerlerinden de farklı olarak Kur’ân âyetleri ve hadis-i şeriflerle onu itiraf etmeye teşvik etmektedir.¹³ Vakit sabaha doğru yaklaşmıştır. Şahıs konuşmak ve konuşurmak için enerji dolu olsa da Âmir’in artık takati tükenmeye başlamıştır. Gözlerinden akmaya başlayan uykusuzluk¹⁴ ve uzun süren anlamsız konuşmalar karşısında fiziki olarak da etkilenmeye başlayan Âmir’in karşısına bu sefer hemen son derece şakacı ve geveze diğer bir istihbaratçı girmiştir. Olabildiğince iğrenç espriler ve şakalar yapmaya çalışan bu şahıs Âmir’in sabrını öylesine zorlamıştır ki daha önceki sorgulama tecrübesinde başına gelen türlü türlü işkence sahnelerini özler olmuştur. Hatta kendi kendine “keşke vücuduma işkence yapsalar da konuşmasalar!” demiştir.¹⁵

Uzun süren anlamsız konuşmalarla Âmir’i çileden çıkarmayı başardığını fark eden bu şahıs birden bire ciddileşerek Âmir’i soruşturma odasının dışına çıkarmıştır. Teras katı olduğu anlaşılan bu güneşli yerde Âmir temiz hava ve ferahlık içine çekerek memnuniyetini ifade etmiştir. Hatta bu memnuniyete karşılık olarak farkında olmadan istihbaratçı ile konuşmaya başlamıştır. Saatler süren bunaltıcı sorgunun ardından böylesine bir nezaket karşısında gerginliği hafifleyen Âmir’in şahsa sorduğu ilk soru konuşurmak için izlenen bu yöntemin başarılı olduğunu ortaya koymaktadır:

- “Siz bizden ne istiyorsunuz? Siz derken Yahudileri kastediyorum. Filistin halkından istediğiniz nedir?
- Bir şey istemiyoruz.
- Başka bir milleti işgal ettiğinizin farkında değil misiniz?

¹² Hudelî, *Setâiru'l-Ateme*, s. 44.

¹³ Hudelî, *Setâiru'l-Ateme*, s. 45.

¹⁴ Suedfeld işkenceyi altı ana kategoriye ayırmış bunlardan bir tanesi olan hem fiziksel hem de psikolojik bileşenlerin bir arada bulunduğu yöntem altında “aşırı karanlık veya aşırı parlak ışıklı ortamlarda uzun süre kalmaya zorlama, uyku mahrumiyeti, sürekli sorgulama, cinsel işkence vb.” uygulamalarını örnek vermiştir. Murat Baker, Burcu Buğu, “Türkiye’de İşkence Mağdurlarının Psikolojisi Üzerine Yapılmış Araştırmaların Gözden Geçirilmesi”, *Türk Psikoloji Yazıları*, Kasım 2016, sy. 19 (Özel Sayı), s. 78.

¹⁵ Hudelî, *Setâiru'l-Ateme*, s. 51.

- Benim açımdan sorarsan, ben işgale karşı bir insanım ve bağımsız bir Filistin devletinin kurulması taraftarıyım.
- Bir Filistinli gibi konuşuyorsun.
- Hayır! Bir Yahudi gibi konuşuyorum. Kendimiz ve sizin için bir yaşam istiyorum. Bir İsrail devleti ve hemen yanında da bir Filistin devleti. Beraber, müşterek ve güvenlik içerisinde bir yaşam. Bak beni iyi dinle! Biz barış istiyoruz. Siz de barış istiyorsunuz. O halde ikimize de gerekli olan barış üretecek bir atölye inşa etmemiz değil mi?
- Hakları sahiplerinin eline teslim etmeyen bir barışın akıbeti ancak hüsrandır. Ben kapsamlı ve adaletli bir varış istiyorum.
- Sen mesela tüm Filistinli mültecilerin kendi vatanlarına geri dönmelerini kabul ediyormusun?
- Tabi ki! Ben dört milyon Filistinlinin kendi vatanlarına ve İsrail’e gelen göçmenlerinde kendi ana vatanlarına geri dönmesini istiyorum.
- İnanmıyorum senin bu dediklerine
- Ben sadece gerçeği söylüyorum. Ancak bu gerçek şu anda gerçekleşmesi mümkün olmayan bir şey. Gel o halde mümkün ve gerçekçi bir şey üzerinde konuşalım. “Yahûda ve Sâmira”da, Gazze’de bir Filistin devleti kurulsun. Dünyanın her bir yanına dağılan Filistinli mülteciler buralara yerleşsin. Bu durumda bu devlet İsrail’in komşusu olacaktır. Ancak tabi bu arada Filistin devleti “obez” olacağı için biraz rejim yapması gerekecek.
- Siz zaten ekonomik ambargo, yıkım ve cinayetler ile yeterince rejim yaptırıyorsunuz.”¹⁶

Şahıs Âmir’in son cümlesinden sonra kahağaya boğulur. “Harikasın!; Sende ne cevherler varmış; Ne güzel espri yapıyorsun!” gibi iltifatlara başladığı ve ortamın soruşturma havasından çok sıcak bir eski dost atmosferine dönüştüğü anda birkaç metre ötede İbrahim’in kendisini izlediğini fark eder. Şeytancasına planlanmış sinsi bir tuzağa düşürülmek istendiğini anlar. Saldırını gerçekleştirmeden önce Âmir, İbrahim ve Nebîl, tutuklanmaları durumunda kendilerinin itirafçı olmaları için ne türlü işkencelere maruz kalacaklarına ve nasıl tahammül edeceklerine dair çok gizli toplantılar yapmışlardı. Ancak böylesine sinsi bir planın yapılacağı akıllarından bile geçmemişti. İşte şimdi plan ortaya çıkmıştı. Aynı anda diğer bir odada İbrahim ve Nebîl’i soruşturan istihbaratçılar aynı şekilde onları da uzun süre çapraz sorguya almışlar ve uykusuz, gergin bir hale düşürmüşlerdi. Daha sonra kendilerine son istihbaratçı ile Âmir’in samimi, kahağalı sohbetlerini gizlice göstererek en sonunda itirafçı olduğu ve her şeyi söylediği intibai uyandırmaya çalışıyorlardı. Âmir’in de itirafçı olduktan sonra artık tahammül etmenin bir anlamı olmadığı düşüncesini uyandırmak istiyorlardı. Sinsice kurgulanmış bu tür bir planın dürüst yargılanma hakkını güvence altına alan 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 1, 6, 9 ve 10. maddelerine aykırı olduğu ortadadır.¹⁷

¹⁶ Hudelî, *Setâiru’l-Ateme*, s. 56.

¹⁷ Ali Rıza Çınar, “Hukuka Aykırı Kanıtlar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Kasım-Aralık 2004, sy. 55, s. 33.

Beş gün boyunca aralıksız süren sorgunun ardından¹⁸ “hukuka aykırı kanıt toplama”nın en çarpıcı örneklerinden biri yaşanmıştır. Âmir’in hiçbir surette konuşmayacağını anlayan istihbaratçılardan “İlân”, bu kez Âmir’in kader arkadaşı Nebî’i gözüne siyah güneş gözlüğü takılmış bir şekilde sorgu odasının kapı aralığından gösterir:

- *Sana sadece tek bir soru soracağım Nebî, tek bir soru. Senden sadece tek bir cevap istiyorum. Evet ya da hayır; o kadar. Sorumu cevap vermeden önce iyi dinle. Soruyorum: İtiraf ediyor musun?*
- *Evet.*¹⁹

Âmir yıllarca İsrail cezaevlerinde tutuklu kalmış tecrübeli bir Filistinlidir. Ne yapılmak istendiğini ferasetiyle hemen anlamıştır. Nebî’le konu ile ilgisi olmayan başka bir basit suçlamayı kabul ettirmiş ve sorgu odasının kapısında onu söylemiş olduklarına kesin gözüyle bakan Âmir kolay kolay kül yutacak bir genç değildir. Ancak diğer taraftan Âmir’in içi rahat etmez. Zira daha önce aralarında bu tür hileli yöntemlerin uygulanabileceğine hiç ihtimal vermemişlerdi.²⁰ İbrahim ve Nebî’in bilerek sır vermeyeceğinden emin olmasına karşın uykusuzluk sonucu bir anlık psikolojik kırılma ile oyuna gelerek aldanabileceklerinden tedirginlik hissediyordu.²¹

Âmir’in bitkin ve tükenmiş bir halde kendisinden beklenenleri açığa vurmuyup demir sebat kararlı oluşunda kuşkusuz onun almış olduğu sağlam dini terbiyenin etkisi büyüktür. Onun sabrının tam tükenme noktasında kendisinin imdadına yetişen Kur’an’dan ezberlemiş olduğu âyetler ve Hz. Peygamber (s.a.v.)’in teselli verici ve motive edici hadisleri olmuştur. Çalışmamızın başında belirttiğimiz gibi “Setâiru’l-Ateme”, devrimci romantizm romanlarında olduğu gibi Filistin direnişinde “olumlu tip” ortaya koymak ve İsrail’in başvurduğu yeni hukuk dışı ifade alma yöntemlerini tanıtmak amacı ile yazılmış bir direniş romanıdır.

Sonuç

Setâiru’l-Ateme, 1999 sonrası İsrail istihbarat birimlerinin Filistinlileri sorgulamaları esnasında uyguladıkları psikolojik şiddeti gözler önüne sermeyi amaçlayan bir direniş romanıdır. Roman, bu amacına uygun bir bakış açısı ve anlatım tekniği uygulamış ve içeriği çerçevesinde bir biçim tercihinde başarılı olmuştur. Yaşanan olaylar sorgulama binasında yapıldığı için doğal olarak mekân tasvirlerine yer verilmemiştir. Anlatıda yoğun olarak kullanılan monologlarda karakterlerin iç dünyaları “direniş” bakış açısı ekseninde yorumlanmış, Filistin davasının ve direniş ruhunun zinde tutulması için “olumlu karakter” üzerinden toplumsal mesajlar verilmiştir. Toplumcu gerçekçi romanlarda eleştiri konusu olan “ideolojik takıntı” Setâiru’l-Ateme’de asgari düzeyde tutulmaya çalışıldığı gözlemlenmiştir. Kimi

¹⁸ Hudeli, *Setâiru’l-Ateme*, s. 64.

¹⁹ Hudeli, *Setâiru’l-Ateme*, s. 65.

²⁰“Aldatma gerçekte olmayan vakıaları var gibi göstererek, içinde bulunduğu hukuki veya fiili durum hakkında doğru olmayan bilgiler verilerek, şüpheli veya sanığın belli konuda iradesinin özgür bir şekilde oluşmasına engel olmaktır. Örneğin, suç işleyen iki şerikten birine, diğer şerikin ikrar ettiğinin söylenmesi suretiyle ikrar sağlanması halinde, durum budur.” Zehra Kaya, “Yasak Sorgu Yöntemleri ve Yasak Sorgu Yöntemleriyle Elde Edilen Delillerin Değerlendirilmesi Yasağı”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010, s. 56.

²¹ Hudeli, *Setâiru’l-Ateme*, s. 66.

zaman hasım karakterlerin “sinsi” gösterilmesinde abartıya kaçıldığı açık olmakla birlikte bunun, “hiciv” maksatlı olduğu hissedilmektedir. Filistin mücadelesinde sesini dünyaya edebiyat üzerinden duyurmaya çalışan modern Filistin romanının, sanatsal estetizmi yakalama yolunda ilerlediğini gösteren Setâiru’l-Ateme, Filistin’de olup bitenlere bölge halkının gözlerinden bakabilme imkânı vermektedir.

Kaynakça

Baker, Murat, Buğu, Burcu, “Türkiye’de İşkence Mağdurlarının Psikolojisi Üzerine Yapılmış Araştırmaların Gözden Geçirilmesi”, *Türk Psikoloji Yazıları*, Kasım 2016, sy. 19 (Özel Sayı).

Çınar, Ali Rıza, “Hukuka Aykırı Kanıtlar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Kasım-Aralık 2004, sy. 55.

Hudelî, Velid, *Setâiru’l-Ateme*, el-Muessesetu’l-Filistîniyye li’l-İrşâdil’l-Kavmî, Ramallah, 2003.

Kaya, Zehra, “Yasak Sorgu Yöntemleri ve Yasak Sorgu Yöntemleriyle Elde Edilen Delillerin Değerlendirilmesi Yasağı”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2010.

http://whudali.blogspot.com.tr/p/blog-page_15.html (Erişim: 05.08.2018)

<http://m.ahewar.org/s.asp?aid=487130&r=0&cid=0&u=&i=0&q=> (Erişim: 06.08.2018)

<https://meemmagazine.net/2017/12/14/> (Erişim: 10.08.2018)

<https://www.al-sharq.com/news/details/363826> (Erişim: 15.08.2018)